Пам'ятаймо про Україну!

SVOBODA СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

VOL.CV. № 76 THURSDAY, APRIL 23, 1998 PARSIPPANY and NEW YORK CENTS 75 -ЦЕНТІВ ПАРСИППАНІ І НЮ ЙОРК ЧЕТВЕР, 23-го КВІТНЯ 1998 р. Ч. 76 РІК CV

Україна і Португалія активізують співпрацю

Київ. — Україна і Португалія скріпили свої відносини рядом домовлень, повідомила 15-го квітня УНІАР.

Президент Леонід Кучма і його португальський колега Хорге Сампайо домовилися на спільній зустрічі про співробітництво у політичній, економічній, науковій та правній сферах, зокрема про взаємний захист інвестицій. Президент Португалії перебував в Україні з державною візитою.

За словами пресового секретаря Л. Кучми Олександра Майданника, Президент України висловив переконання, що перша повномасштабна зустріч з Х. Сампайо дасть справжню можливість підняти двосторонні відносини на якісно новий рівень.

Обидва президенти висловили незадоволення теперішнім рівнем товарообігу, який становив минулого року лише 20 млн. дол., вузькою структурою експорту-імпорту та майже нульовим рівнем інвестицій.

Тому на зустрічі домовлено про приспішену підготову ряду угод про уникнення подвійного оподаткування, про правну допомогу, науково-технічне співробітництво, про транспортове сполучення. Дотепер нормативно-правна база співробітництва обмежувалася лише угодою про встановлення дипломатичних відносин.

Президент Португалії відвідав Чорнобильську АЕС, щоб вшанувати пам'ять жертв ядерної катастрофи і висловити солідарність з ліквідаторами її наслідків. Один з португальських міністрів повідомив, що його уряд надав Україні 200,000 дол. для проведення робіт на ЧАЕС.

Х. Сампайо пообіцяв сприяти входові України до європейських установ, а також нагадати світові, що Чорнобиль — не тільки українська проблема. В можливому поселанні до Европейського союзу Л. Кучма попросив гостя наголосити, що в Україні живуть нормальні европейці. Гість погодився, але додав, що, крім цього, необхідно розвивати демократію і активізувати політичні реформи.

Підсумовуючи переговори з португальським колегою, Л. Кучма сказав, що етап знайомства завершився і настав час працювати.

Після відвідин столиці Х. Сампайо поїхав до Одеси.

Л. Кучма пообіцяв підтримку кримським татарам

Євпаторія. — Президент Леонід Кучма зустрівся 16-го квітня з керівниками Меджлісу і пообіцяв їм ініціювати у новій Верховній Раді України пошук форми представництва кримських татар у парляменті автономії, повідомила УНІАР.

Як відомо, лідера Меджлісу Мустафу Джемільова і його заступника Рефата Чубарова обрано до Верховної Ради України, однак жоден представник кримських татарів не потрапив до парляменту Криму.

На зустрічі за закритими дверима Президент пообіцяв внести на розгляд Верховної Ради України законодавчу ініціятиву про проведення в автономії додаткових виборів або на основі квот, або на пропорційній основі з утворенням національних округів для кримських татарів. Л. Кучма пообіцяв також провести переговори з керівництвом Узбекистану і по можливості з лідерами інших держав СНД про спрощення процедури виходу з їхнього громадянства, а також знайти фонди на влаштування репатріянтів.

На думку М. Джемільова, основним кроком на шляху до вирішення кримсько-татарської проблеми стало утворення Президентом спеціяльної групи з кримських татар, яка з 20-го квітня починає свою працю в Києві. Група, до складу якої входять Р. Чубаров, Н. Бекіров, Дж. Абляміто в, Л. Аріфов і Ф. Якубов, розгляне пакет політично-правних і соціяльно-економічних питань. Головувати на засіданнях групи буде керівник Адміністрації Президента Євген Кушнарьов.

На пресконференції за підсумками візити до Євпаторії, Президент підтримав боротьбу зі злочинністю, що розгорнулася в Криму, і висловився за поширення співробітництва з Росією, зокрема з опрацювання нафтових родовищ Озівського моря, про що домовлення вже існує.

В Євпаторії Л. Кучма також відвідав Національний центр управління та випробування космічних засобів, який поєднує в собі центр управління польотами та центр далекого космічного зв'язку. У найближчих плянах — створення там міжнародного центру космічних досліджень. Президент високо оцінив працю співробітників центру і поставив підпис у книзі почесних гостей.

Англія сприяє натуралізації чужинців

Лондон. — Уряд Великобританії вирішив спростити процедуру розгляду прохань від чужинців на одержання англійського громадянства. Відтепер міністерство закордонних справ перевірятиме законність натуралізації не рік, як було раніше, а тільки два-три місяці.

Під час розгляду прохань чужинців, які подали їх, матимуть право на працю і на грошову допомогу в сумі до 1,000 фунтів стерлінгів місячно, а також на повне медичне забезпечення.

Британська влада випрацювала і здійснює програму соціяльної асиміляції чужинців: діє розгалужена мережа безплатного навчання англійської мови і різні регабілітаційні центри для новоприбулих, які хочуть пов'язати своє дальше життя з Англією.

Водночас запроваджено більшу відповідальність новоприбулих за законність перебування у Великобританії: пріоритетом на одержання статусу втікача користуватимуться вихідці з бідних держав світу, де панує економічна і політична нестабільність.

Папа нагадує про етичну проблему родини

Ватикан. — Відзначаючи 30-річчя папської енцикліки, яка забороняє католикам вживати контрацептиви, Іван Павло II закликав учених всього світу підтримати схвалену Ватиканом методу періодичного самообмеження.

Заборону на засоби проти вагітности, включаючи лікувальні препарати, було проголошено у 1968 році в енцикліці Павла VI „Життя людське". Католикам дозволялося регулювати народжуваність тільки з допомогою „природних метод плянування родини", які полягають в обмеженні сексуальних стосунків у так звані „фертильні періоди" в жінок, коли зачаття є найбільш можливе.

Виступаючи на конференції, організаваній Центром вивчення природного плянування родини при Католицькому університеті в Римі, Іван Павло II підкреслив необхідність широкого і докладного інформування публіки про вже досягнуті у цьому напрямі результати досліджень в ділянці біохемії і психології, що „дозволить впровадити простішу і надійнішу практику контролі над народжуваністю".

ПСПУ може не ввійти до Верховної Ради

Холодок, Сумщина. — Суд скасовав результати Прогресивної Соціялістичної Партії України у багатомандатній окрузі в Сумській області, що може закрити дорогу прогресивним соціялістам до парляменту, повідомила 18-го квітня УНІАР. ПСПУ ледве переступила 4-відсотковий рівень, зібравши найбільшу кількість голосів саме на Сумщині.

Міський суд також визнав недійсними результати виборів у 160-ій окрузі, де перемогла лідер ПСПУ Наталя Вітренко. Судді визнали порушення виборчого закону під час її реєстрації кандидатом на депутата.

„Я цим шакалам свої 60,000 голосів не віддам!", — заявила Н. Вітренко, зазначивши, що збирається оскаржувати судове рішення. Її конкурентом у цьому окрузі був Володимир Стріжко, представник Народно-Демократичної Партії, яку прийнято вважати партією влади.

Реагуючи на рішення суду, Віктор Чародєєв, який був на третьому місці у виборчому списку ПСПУ, сказав, що його партія вимагатиме перегляду результатів виборів за партійними списками в усіх округах.

Тим часом 19-го квітня Центральна виборча комісія оприлюднила списки обраних до парляменту депутатів. Всього названо 413 прізвищ із 450. У шістьох округах вибори визнано недійсними, ще 24 справи розглядають суди або перевіряє ЦВК. Кандидатури ще сімох кандидатів на депутатів уточнюють через подвійне кандидування: в одномандатних округах і за партійними списками.

Міністри економіки і науки зрезиґнували

Київ. — Президент Леонід Кучма прийняв резиґнацію міністра економіки Віктора Суслова і міністра з питань науки і технології Володимира Семиноженка, які стали депутатами Верховної Ради України. Конституція України забороняє урядовцям одночасно займати місця у парляменті.

Економісти зазначають, що В. Суслов не зміг оживити економічні реформи в Україні. Пресовий секретар Президента Олександер Майданник сказав на пресконференції, що нових міністрів поки що не призначено.

Очікується також резиґнація міністра довкілля Юрія Костенка і міністра транспорту Валерія Черепа, яких теж обрано до парляменту. Минулого тижня Л. Кучма призначив дипломата Бориса Тарасюка міністром закордонних справ. Його попередник Геннадій Удовенко теж зрезиґнував у зв'язку з обранням до Верховної Ради.

Г. Удовенка нагороджено орденом Ярослава Мудрого

Київ (УНІАР). — За визначні заслуги перед українською державою, утвердження ролі та зміцнення авторитету України на міжнародній арені, багаторічну і плідну дипломатичну діяльність Президент України Леонід Кучма нагородив орденом Князя Ярослава Мудрого 5-го ступеня міністра закордонних справ України Геннадія Удовенка.

На зустрічі з журналістами Г.Удовенко підтвердив, що не відмовився б від обов'язків голови Верховної Ради, якби йому запропонували цей пост. Він хотів би, щоб український парлямент працював так, як Европейський парлямент, як працює Генеральна асамблея ООН. "Я розумію, — зауважив Геннадій Удовенко, —що у кожної партії є свої підходи, свої політичні погляди, але нам слід шукати те спільне, що нас об'єднуватиме. Треба все зробити для того, щоб люди почали жити краще, а для цього потрібні зміни".

Г. Удовенко 19-го квітня прибув до Ню Йорку для участи у праці сесії Генеральної Асамблеї ООН, на якій він головує. Передбачається, що Г. Удовенко запропонує учасникам асамблеї розглянути на пленарних засіданнях ряд пропозицій щодо реформування ООН. Згадані пропозиції підготовано на доручення Генеральної асамблеї на додаток до основної доповіді генерального секретаря "Реформування ООН: заходи та пропозиції".

Російський дипломат переїхав киянина

Київ. — Російський дипломат, перебуваючи за кермом автомобіля у стані алькогольного сп'яніння, переїхав на смерть киянина, повідомила УНІАР.

Міністерство Закордонних Справ України повідомило на пресконференції, що випадок стався 18-го квітня на Повітрофльотському проспекті столиці. Людина, яку збив аташе з правних питань амбасади Росії Сергій Чорний, загинула на місці події.

Речник МЗС України Віктор Нагайчук повідомив 21-го квітня, що Україна у своїй ноті закликала Росію позбавити С. Чорного дипломатичного імунітету. Він зазначив також, що російські власті сприяють розслідуванню, але нічого не сказав про те, чи Москва дозволить судити свого дипломата в Україні. Представник російської амбасади підтвердив, що слідство у цій справі триває. УНІАР повідомила, що російська амбасада надала родині загиблого грошову компенсацію, а сам С. Чорний виїхав з України.

Враховуючи серйозність випадку, сказав В. Нагайчук, Україна хоче, щоб було вжито належних заходів. Однак він тут же зазначив, що вона не бажає псувати відносини з Росією, які останнім часом значно потеплішали.

В січні минулого року подібний випадок стався у Вашінгтоні. Представник грузинської амбасади Георгу Махарадзе під впливом алькоголю спричинив катастрофу, в якій загинула 16-річна дівчина. Державний департамент ЗСА закликав позбавити дипломата імунітету, щоб він міг відповісти перед американським судом. Грузія виконала цю вимогу.

ОБРАНИМИ ВИЗНАНО 413 ДЕПУТАТІВ УКРАЇНИ

КИЇВ. — Тут 19-го квітня Центральна виборча комісія (ЦВК) оприлюднила списки депутатів Верховної Ради України 14-го скликання, обраних 29-го березня. Всього названо 413 прізвищ із 450. У шістьох округах вибори визнано недійсними, питання 24-ох депутатів розглядають суди або перевіряє ЦВК. Кандидатури ще сімох осіб уточнюють через подвійне голосування — в одномандатних округах, і за партійними списками.

В Україні

(З інформацій УНІАР)

ГРОМАДЯНИ ПРО ПОЛІТИКУ ДЕРЖАВИ

КИЇВ. — Служба "Соціс-Ґеллап" у березні опитала у різних реґіонах 1,200 осіб віком від 18 років щодо їх поглядів на політичне майбутнє України і з'ясувала таке: 69 відсотків опитаних громадян України переконані, що Україна рухається в неправильному напрямі; у те, що держава обрала правильний шлях, вірять лише сім відсотків опитаних; 25 відсотків респондентів заявили, що політика їх не цікавить взагалі; проте 41 відсоток опитаних висловилися за необхідність продовжувати реформи.

СОЦІЯЛІСТИ НЕВДОВОЛЕНІ ПРЕЗИДЕНТОМ

КИЇВ. — У Верховній Раді України відбулася пресконференція народних депутатів, секретарів політичної ради Соціялістичної Партії України Миколи Лавриненка і Станіслава Ніколаєнка, присвячена розглядові в Конституційному суді України подання парляментаристів щодо тлумачення деяких положень закону про статус депутатів місцевих рад. Депутати хочуть отримати роз'яснення, коли саме припинення уповноважень відбувається автоматично, а коли за рішенням відповідної ради. Депутати поінформували, що розгляд їхнього подання Конституційним судом розпочався 8-го квітня. З приводу підсумків парляментарних виборів і деяких дій Президента після виборів С. Ніколаєнко процитував слова голови президентської адміністрації Євгена Кушнарьова щодо зміни керівників деяких місцевих адміністрацій: "Ми знімаємо голів адміністрацій за те, що провалили вибори, бо вони політики". Микола Лавриненко додав: "Тих голів місцевих державних адміністрацій, які допустили обрання на депутатів комуністів і соціялістів, звільнено".

ГОЛОВУ ВР АРК ПРИМУСИЛИ ЗАКРИТИ ЗАСІДАННЯ

СИМФЕРОПІЛЬ. — У порядку денному засідання Верховної Ради Автономної Республіки Крим значилося питання про святкування Дня Росії з нагоди 215-ої річниці приєднання Кримського ханства до Російської імперії (19-го квітня). Представник фракції "Курултай" Е. Куртієв, протестуючи проти самого факту обговорення даного питання, заблокував трибуну уряду, повісив на ній кримськотатарський національний прапор з траурною стрічкою. У відповідь на це депутат від Севастополя вчинив бійку та скинув прапора. Голові ВР Криму А. Гриценкові довелося закрити засідання. Кілька спроб депутатів продовжити працю не мали успіху. Це було останнє пленарне засідання кримського парляменту попереднього скликання і на ньому вранці депутати Криму прийняли рішення зберегти існуюче число дитячих світличок, шкіл та вищих навчальних закладів з російською мовою навчання. Ухвалюючи це положення, кримські депутати посилалися на результати опитування батьків. Згідно з іншим ухваленим положенням, громадянам АРК дозволяється звертатися в державні установи українською, російською чи іншою, "прийнятною для сторін" мовою. Науково-дослідні праці та інші державні документи мають друкуватися українською і російською мовами.

КМ ПОГОДЖУЮТЬСЯ НА СПІВПРАЦЮ З МОЛОДЕЧИМ УРЯДОМ

КИЇВ. — Перший віцепрем'єр-міністер України Анатолій Голубченко зустрівся з членами коаліційного молодечого уряду України, створеного першою сесією молодечого парляменту наприкінці лютого цього року в рамках здійснення інноваційного проєкту. На зустрічі ішлося про налагодження контактів між Кабінетом Міністрів і молодечим урядом. Були пропозиції надати членам останнього статус позаштатних урядових радників. А. Голубченко наголосив, що Уряд зацікавлений у такій співпраці та в підвищенні ролі молоді у вирішенні питань життя держави. Сторони домовилися проводити такі зустрічі щомісяця.

ВІДБУВСЯ ПЛЕНУМ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ

КИЇВ. —На пленумі Верховного Суду України 18-го квітня велику увагу приділено питанням боротьби з корупцією. Наводилися вражаючі цифри і факти про поширення корупційної діяльности в державі. У 1997 році на розгляд у судах надійшло понад 5,000 справ, що у чотири рази більше, ніж у1996 році. Учасники пленуму наголосили на важливості забезпечення перевірки законности і обґрунтованости рішень у справах, пов'язаних з корупцією.

В АМЕРИЦІ

ПІСЛЯ ГОСТРИХ ВНУТРІШНІХ суперечок, Уряд президента Билла Клінтона в понеділок, 20-го квітня, не погодився знести дев'ятирічну заборону вживавання державних грошей на програми роздачі наркоманам чистих голок для впорскування. Не допомогли в цьому навіть значні державні науковці, котрі засвідчували, що ці програми не поширюють наркоманства, але можуть рятувати життя, зменшуючи розповсюдження вірусу хвороби АІДС. Рішення, що його до відома засобам масової інформації подала Донна Шалала, секретар Департаменту здоров'я і громадських послуг, негайно засудили експерти публічного здоров'я і оборонці осіб хворих на АІДС. Хоч це рішення не має спеціяльного значення, воно просто каже, що стейти отримуючи державні гроші, не можуть їх вживати для згаданих програм. Одначе для оборонців хворих на АІДС осіб, це було важливим покажчиком і перевіркою зобов'язання Уряду, котрий обіцяв допомагати всіми засобами зупинити поширення хвороби АІДС.

ЗІЗНАЮЧИ ПЕРЕД КОМІСІЄЮ, котра вивчає можливості як не допустити до банкрутства програми медичного забезпечення Медікер, Алан Ґрінспен, голова Федеральної ради валютних резерв, у понеділок, 20-го квітня, заявив і попередив, що „ загальна економіка країни може знайтися у небезпеці" якщо Конгрес не зупинить росту Медікер. „Вчасні заходи в цьому напрямку, можуть зберегти наші федеральні медичні забезпеченеві програми та економіку від драстичних потрясень. Чим довше будемо чекати, тим більш болючими мусітимуть бути ці заходи". Він уважає, що Медікер „не тримає кроку зі змінами приватних медичних забезпеченевих програм". Якщо цим проблемам не присвятиться належної уваги тепер, то у майбутньому їх треба буде направляти підвищенням податків чи ліквідацію інших державних програм, а це може викликати небажані наслідки.

У СВІТІ

ЗСА І БРИТАНІЯ РОЗПОЧАЛИ досить таємну працю— усунення ядерної речовини з не надто стійкої Грузії. Запас високої якости урaнію та використаного ядерного палива зберігається в дослідчому реакторі, поза межами Тбілісі, столиці Грузії. Це було поважною турботою для американських урядових чинників, які постійно турбувалися, щоб згадані речовини не попали в небезпечні руки чеченських опришків, Ірану або ще інших амбітних країн, що хочуть стати ядерною потугою. Тому два роки Уряд президента Билла Клінтона запропонував усунути ці речовини, включаючи до того Росію, щоб підкреслити американсько-російську співпрацю, але коли Росія відмовилася взяти відповідальність за збереження цих речовин, ЗСА самостійно взялися за справу. На допомогу прийшла Британія та її прем'єр-міністер Тоні Блейр, що погодились оберігати ці речовини. Американський військовий і цивільний персонал вже є у Тбілісі, де відповідно опакують 8.8 фунтів високоякісного уранію та 1.76 фунтів високорадіоактивного використаного ядерного палива, котрі американським військовим літаком будуть перевезені до ядерного комплексу у Довнрі в Шотляндії, де мають засоби перемінити використане ядерне паливо, видільного покидьки щоб знову могти уживати уранії.

У ПОНЕДІЛОК, 20-ГО КВІТНЯ, поблизу Боготи, столиці Колюмбії, розбився пасажирський літак типу Боїнг 727 з 43 пасажирами і 10-членною залогою. Згідно з рятувальниками, ніхно з усіх 53 осіб не залишився живим. Літак розбився коротко після злету з летовища Боготи та, згідно з твердженнями очевидців, не міг відповідно піднестися до потрібної висоти і в'їхав у скалу. Літак від еквадорської лінії ТАМЕ, винайняла французька лінія „Ер Франс" і він прямував до Кіто в Еквадорі. Речник французької лінії сказав, що пасажирами були французькі та еквадорські громадяни, котрі прилетіли з Парижу і їхали до Кіто.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 2200 Route 10, P. O. Box 280 Parsippany, N.J.07054

Svoboda: (973) 292-9800; Fax: (973) 644-9510. UNA Fax: (973) 292-0900

Postmaster, send address changes to: Svoboda, P. O. Box 280, 2200 Route 10, Parsippany, NJ 07054

Periodicals postage paid at Parsippany, NJ 07054 and additional mailing offices.

Передплата на рік $100.00, на півроку-$60.00. Для членів УНСоюзу $75.00 річно, на півроку-$40. За кожну зміну адреси-$1.00. Чеки і грошові перекази виставляти на "Svoboda".

Статті і дописи підписані авторами, не мусять відповідати поглядам редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли.

Головний редактор: Зенон Снилик

Soyuzivka UNA Estate: 216 Foordmore Rd., Kerhonkson, NY 12446 (914) 626-5641, Fax (914) 626-4638, e-mail: fqsst@aol.co

Хто оцінить крадені скарби культури?

Хоча від Другої світової війни проминуло вже більше пів сторіччя, постійно все ще читаємо і чуємо про мистецькі скарби з різних країн, зокрема Східньої Европи, що вкрадені наїзниками блукають по різних приватних збірках чи перепродуються за щораз більші суми, з уваги на їхню міжнародну вартість.

Ба, що більше, навіть коли інформації про ці крадені скарби культури є загально відомі, дуже часто важко є встановити їхню справжню оцінку, якщо взагалі можна їх оцінити у будь-якій грошевій системі.

Найбільше в цій дивній ділянці перепродування чи заховання неоцінених мистецьких скарбів є зацікавлені досі жиди та їхні організації, які вимагають звороту крадених об'єктів та створили в тій цілі окрему комісію, уповажнену Жидівським світовим конґресом, із мистецтвознавцем Констанцею Ловенталь на чолі. Комісія має на цілі відшукати якнайбільше мистецьких об'єктів, книжок історичної вартости та інших дорогоцінних речей, що находяться тепер або у приватних руках, або у різних музеях, доказати, що вони були нелеґально пограбовані з різних збірок і музеїв та старатися їх віддати або родинам пошкодованих, або передати їх до жидівських музеїв. Можливості віднайти тепер покрадені в часі війни скарби поширилися із розпадом СССР, а тим самим можливістю розшукувати покрадені скарби в музеях тих країн, що були під пануванням совєтського режиму. Розуміється, завдання комісії не є легке тому, що багато із власників мистецьких скарбів не залишилися при житті, а самі безцінні об'єкти розкинені по різних місцях та музеях. Комісія відразу подала до відома, що не думає давати будь-яку платню за віднайдені скарби, хіба що вони були леґально закуплені та власники музеїв мають на це докази.

Але саме в оцінці таких мистецьких скарбів лежить велика трудність, бо дуже часто навіть дуже добрі знавці мистецтва, чи іншого архівного матеріялу, як, наприклад, давніх манускриптів чи документів не вміють подати їхньої теперішньої вартости в грошах прямо тому, що це є скарби, яких ніяк не можна тепер порівнювати із вартістю гроша. Доказом таких труднощів є саме судовий процес, який іде в Ню Йорку, де покликано експертів для подання приблизної вартости безцінних манускриптів, листів та карт з часів Джорджа Вашінґтона, які вкрадено з архіву Колюмбійського університету, а злодій Даніел Шпіґелман признався до свого вчинку. Суддя в міському суді Мангеттену стоїть тепер перед рідкісною дилемою, на яку кару засудити злодія, коли знавці архівів та мистецьких скарбів не можуть погодитися, яка в теперішніх грошах вартість вкраденого та як покарати винного. Рішення западе 24-го квітня, але преса розписується широко про цей рідкісний процес, який кидає світло на інші крадежі мистецьких і архівних цінностей.

Читаючи про те, мусимо мимоволі пригадати собі про безцінні мистецькі скарби України, що пропали в часі війни та в часі совєтського панування в Україні. Про ці скарби часто читаємо в українській пресі, знаємо, що їх вивезено як з музеїв, так і з бібліотек та приватних збірок і вони розсипані дослівно по цілому світі у приватних „збірках", у чужих музеях, чи заховані добре від ока знавців в руках мафіозів і нелеґальних торгівців мистецькими надбаннями. Досі однак ніхто не мав змоги зробити принаймні неповного інвентаря покрадених об'єктів, а ще трудніше зльокалізувати їх під теперішню пору. А передусім ніхто ніколи не зумів дати грошеву ціну усім цим скарбам, що їх Україна за останнє сторіччя втратила. Коли читаємо у музейних виданнях чи у пресі спорадичні статті та списки тих скарбів, що їх вкрадено Україні, стає моторошно, як далеко ми підупали в загальній оцінці нашого культурного надбання в порівнянні із іншими народами. У нас досі не створено комісії на взір жидівської і ніхто з офіційних чинників не вспоминається на державному рівні про зворот тих неоцінених мистецьких скарбів України, що прикрашують чужі музеї, або доми міжнародних мафіозів. Чи зникнуть ці скарби назавжди?

Микола Рябчук, Київ

ТВІЙ ВИБІР, УКРАЇНО...

Незалежно від остаточних підсумків виборів (ще ведуться спори), що відбулися в неділю, 29-го березня, в Україні, принаймні один їхній позитивний результат уже відомий: вони відбулися. Людина, кажуть, дорослішає з кожним роком, демократія — з кожними новими виборами. Щоб суспільство стало по-справжньому зрілим, мусить вирости принаймні два покоління, для яких реґулярне проведення виборів є такою ж природною річчю, як рух зірок, зміна пір року, сила земного тяжіння. Щось, що не залежить від поганої погоди, несприятливої політичної обстановки, революційної доцільности чи, скажімо, примхи політиків.

Років десять тому нам, простодушним антикомуністичним інтеліґентам, здавалося, що досить скасувати цензуру, ліквідувати монополію КПСС на владу, допустити опозицію до демократичних виборів — і картковий будиночок, побудований на брехні та жандармських багнетах, умить розсиплеться: народ відсуне захланну, скомпромітовану номенклятуру від влади й обере людей чесних і компетентних. Та чуда не сталося. І якщо в 1990 році ми ще втішали себе думкою, що вибори були не зовсім демократичними: компартія контролювала політичну сцену й поборювала опозицію найбрутальнішими засобами, то в 1994 році ми вже навіть такого благенького виправдання не мали: народ вибрав, що міг і хотів, і нарікати за наслідки цього вибору мусив би тепер лише на себе.

Виявляється, демократія — це не лише добрі правила гри, і навіть не кваліфіковані судді, хоч би й запрошені з-за кордону; це також (і навіть не „також",а „передусім") гравці — їхнє бажання грати, себто іти на вибори, і їхнє вміння провадити гру, себто голосувати осмислено й компетентно. Під цим оглядом нові вибори не дали принципово нових результатів, бо хоч правила гри кардинально змінилися — після прийняття торік нового закону про вибори, склад і характер гравців лишився більш-менш таким самим.

Як і чотири роки тому, найактивнішими виявилися західні українці, де на вибори прийшло майже 80 відс. населення, найпасивнішими (з різних причин) — мешканці Криму і Києва, де в голосуванні взяла участь заледве половина виборців. А загалом по Україні в голосуванні взяло участь знову понад дві третини виборців, спростувавши твердження скептиків, що „на вибори ніхто не піде". Інша річ — що пенсіонери знову були активнішими за молодь, чим, власне, й зумовляється успіх комуністів у голосуванні за партійними списками та явне переважання в мажоритарних округах так званих „нових українців", котрі безсоромно скуповували голоси зубожілих виборців.

Попри песимістичні прогнози, комуністи та їхні союзники не здобули абсолютної більшости у Верховній Раді, хоч новий виборчий закон суттєво допоміг їм збільшити свою фракцію — приблизно від 30 до 40 відсотків. Це сталося не за рахунок зростання їхньої популярности у суспільстві, а головно завдяки „пропорційному" перерозподілові між переможцями голосів двох десятків дрібних партій, що не здолали 4-відсоткового рівня. Це, власне, дало нагоду Президентові України Леонідові Кучмі ще раз виступити з критикою нового виборчого закону, який є сприятливим для великих партій, передусім комуністів, і не відбиває дійсного співвідношення політичних сил у суспільстві.

Вади закону справді цілком очевидні, але не менш очевидними є й переваги: політичне структурування суспільства, формування дійсної багатопартійности, утворення справжніх парляментських коаліцій, а відтак і коаліційних урядів. Безумовно, ці зміни відбудуться не відразу: переваги нового виборчого закону мають стратегічний довготерміновий характер, тим часом як його недоліки є видимими відразу.

А втім, навіть за цих недоліків „некомуністи" в парляменті мають певну кількісну перевагу над „комуністами", і багато що буде залежати від їхньої здатности домовлятися між собою — і тепер, і в майбутньому. Не менше залежатиме і від поведінки „безпартійних", яких, на жаль, у новому парляменті буде знову чимало. За своїм соціяльним статусом це переважно стара департизована номенклятура, що репрезентує „партію влади", та нові „грошові мішки", що охоче з цією владою співпрацюють. Ні ті, ні другі не відзначаються особливою схильністю до правдивих реформ, але й надмірної симпатії до комуністів вони теж не мають.

У найближчі чотири роки Україну, скоріш за все, не чекають великі зміни. Але відбуватимуться, мабуть, і далі ті політичні процеси, що тривали у попередні вісім років: формування політичної нації, становлення громадянського суспільства. За всієї своєї недосконалости, обидва попередні парляменти не наробили явних, непоправних дурниць, швидше навпаки — поволі й непослідовно вони все ж посприяли утвердженню демократії в Україні. Віриться, що й новий парлямент, за всіх своїх очевидних вад, приведе Україну через чотири роки до нових виборів, які стануть нарешті зрілими, консолідованими й вирішальними. Навіть слаба демократія має свої переваги: щоденне існування в ній, виконання її процедур додає необхідної громадської зрілости і політики, і суспільству. Накопичення цього досвіду рано чи пізно утворить критичну масу, здатну вивести Україну з того двозначного, незалежно-совєтського стану, в якому вона перебуває.

У 85-ліття

19-го лютого цього року д-рові Юліянові Мовчанові сповнилося 85 літ з дня народження. Із цієї нагоди недавно появилася монографія Петра Сороки в Тернополі, Україна, п. з. „Юліян Мовчан — нарис життя і творчости".

Автор цієї монографії-книжечки на 188 сторінок — це викладач катедри теорії літератури та порівняльного літературознавства в Тернопільському Державному Педагогічному Університеті.

В цій монографії розповідається про складний життєвий і творчий шлях відомого українського лікаря, журналіста, критика та письменника д-ра Ю. Мовчана. Автор досліджує такі його художні твори, як: „Збірка оповідань", мемуари „Незабутнє і не прощене", публіцистичні нариси „Що варто б знати", подорожні нотатки „Мої подорожі довкола світу", збірка оповідань та етюдів „Записки лікаря".

Д-р Ю. Мовчан

Окремий розділ присвячено професійній діяльности на медичні теми. Книга є цікава та розрахована на студентів, викладачів вищих учбових закладів, учителів, медиків і шикоре коло читачів.

Складаємо ювілятові та авторові наші щирі ґратуляції і побажання доброго здоров'я та невтомного пера!

Павло Пундій

ЗДОРОВ'Я — ВСЬОМУ ГОЛОВА
Д-р Юліян Мовчан

Медичні новини

„Пити — себе губити"

Під таким заголовком читаємо цікаву статтю в медичній газеті України „Ваше Здоров'я", в числі з 18–24-го травня 1997 року. Автор її О. Гусаков, який походить із Закарпатської области, пише, що слово „алькоголь" походить від арабського слова „аль-кегель", що означає „одурманюючий". Алькоголь або винний спирт також називають „клітинною отрутою" в підручниках фармакології, за якими навчаються медицини в цілому світі.

При вживанні алькоголю з'являється невимушеність, веселість, а за образним висловом вченого-лікаря П. Бейліна, настає „хемічна радість". Механізм такої радости є такий: в головному мозку є впливаючі залежні ділянки. Кора головного мозку гальмує або, так би мовити, „втримує на вудках" підкірку. Бо кора — це наше мислення і воля, а підкірка — це почуття і емоції.

Отож, хто випив, відчуває евфорію, сміливість. А в народі про такий стан кажуть: „За чаркою легко героєм бути", або „п'яному море по коліна". Та все було б нічого, якби не погане самопочуття наступного дня після пиття алькоголю. Про такий стан теж є приказка: „Вино веселить та від нього голова болить". Чому болить? Тому, що алькоголь — клітинна отрута.

На жаль, серед нас є немало людей, які зловживають і кількістю, і частотою випивок. Питні традиції, пише автор статті, — велика сила. Для підтвердження цього він наводить кілька прикладів народної мудрости та висловів визначних людей про пияцтво:

„Хто по повній випиває, той під тином спочиває". „Пити до дна — не бачити добра". „Остерігайтесь пияцтва, бо від цього пороку душа і тіло гинуть" (Володимир Мономах). „Пияцтво принижує людину, відбирає в неї розум та перетворює її в тварину" (Жан-Жак Руссо).

Але було б помилкою вважати, що всі алькогольні напої шкідливі для людського організму. Аж так погано воно не є. В останні роки з преси можна було довідатися, що, наприклад, червоне вино в певних дозах його пиття не тільки не шкодить організмові, але воно навіть і корисне для серця. Залежить тільки, коли і скільки його можна пити. І тому, здається, навіть у Біблії є написано: „Пийте вино, але не впивайтеся".

Ще до проблеми довголіття

В тій же газеті „Ваше Здоров'я", в числі з 6-го

(Закінчення на стор. 3)

Юрій Р. Рибак

Дещо про зв'язок на віддаль

Коли мова про зв'язок на віддаль, то дозвольте з тієї нагоди згадати і щоденник „Свобода". Не тяжко на другій його сторінці знайти можливості зв'язку — адресу поштового уряду, число телефону і число факсу... Цікаво було слідкувати за тим на мікрофільмі річників „Свободи", що їх більше одної сотні. З історичної точки зору користування поштою для пересилки матеріялів читачами і дописувачами тратить популярність у користь найновіших засобів. Теж телеграма через свою обмеженість змісту і відносно високих оплат втратила первісне значення. Телефон ще держиться, бо дає змогу виміні живого слова, одначе менш практичний для усного передавання дописів чи довгих вісток. На зміну зв'язку недавно вказав відділ оголошень „Свободи", що в 40-ий день смерти оголошень телефонічно не приймається, зате посмертні оголошення дли вигоди читачів можна пересилати факсом, що працює 24 години... І тут напрошується питання, що таке „факс".

Факс — це скорочена назва приладу „факсиміле", де слово fac simile прийняте з латинської мови і означає „роби подібне". Факс є теж скороченням слова „факсмашина", що передає точну відбитку документу, підпису, письма і т. п. на далеку віддаль.

Пригадаймо собі, що вже минулого сторіччя телеграф розв'язав проблему пересилки написаних чи надрукованих матеріялів; на жаль, не був спроможний передавати копію оріґіналів, знимок чи графічних речей. Це спонукало шотляндського годинникаря Александра Байна збудувати в 1843 році попередницю нинішньої факсмашини. І хоч вона перейшла зміни і удосконалення, її надмірна величина значно обмежила загальне користування. Все таки вже тоді факсимільне передання стало можливим і його вживано тільки для особливих цілей. Від 1920 року часописи вживали великі повільні прилади з фотоелектронними комірками, які детально перевіряли матеріяли на обертових барабанах, коли передавали знимки. Поліція, військо і деякі великі підприємства вживали факс для пересилки друкованого матеріялу. Щойно з розвитком комп'ютерної технології і встановленням стандартів вживання факсмашини можуть співдіяти при допомозі дротів телефонної мережі. Зараз необмежене вживання факсмашин можливе в злуці з комп'ютером при допомозі „фокс-модем", (модем — це електронний прилад, що уможливлює передання документів або ілюстрацій прямо з комп'ютера телефоном або інших родом сполучення).

Нині дійшло вже до того, що майже кожний знає факсмашину, бо вона повсюдна, доступна і проста, як телефон. Люди бо пересилають понад півбільйона факсів кожного року, а за ґльобальне вживання телефонної лінії тільки самі ЗСА у 1995 році заплатили 40 блн. дол. Найбільший вплив факсмашини відчуває світ комерції, що і віддзеркалюється у модерній близнесовій стратегії. Факс заощаджує довгі і коштовні телефонічні розмови, зокрема час непродуктивного вичікування при телефоні на відповідь. Практично нині покупець на свій запит одержує в короткому часі письмову відповідь факсом і має змогу спокійно застановитися над своїм рішенням.

Комерційна рекляма, політичні і харитативні організації, фінансові установи використовують можливість Fax Broadcasting, що дозволяє один примірник факсу передавати тисячам факсмашин! Цей

(Закінчення на стор. 3)

Д-р Марія Балтарович

Наша подорож по Україні

III

Їдучи через перевал, я була захоплена висотою і цвітом вершків смерек. Водій мусів виламати галузку, на якій був цвіт-шишки, що зовсім виглядали як правдиві ягоди. Очевидно, тут потрібно поета, щоб описав цю непересічну красу перевалу і його довкілля. Весь час супроводила нас річка, назва якої є Ріка. З обох сторін мальовничі краєвиди карпатських гір, лісів, високих пасовиськ овець — полонин, стрімки потоки, тваринний світ та багато культурних, архітектурних пам'яток. Тому саме пластуни їдуть туди набратися загартованости та духового й фізичного здоров'я. Тому так полюбив Закарпаття св. п. редактор Михайло Бажанський, назвавши свою книжку „Моя Карпатська Україна". Це ж окраса і велике багатство нашого краю. І ось тут, на Верховині, я народилася. Цілий час мене супроводили слова пісні „Верховино, світку ти наш...", яку тут не перестають співати. (Між іншим, слова до цієї пісні надруковані вперше в 1853 році).

Коли ж по шістьох годинах ми в'їхали в село, нас дуже вразили розбиті дороги. Не можна собі уявити, як тут можна їхати автами. Та подібна ситуація з дорогами майже в кожному селі. Люди, вітаючи нас, такі щасливі, веселі — цілують і обнімають, що не можна стримати сліз радости.

Чи не найбагатша наша земля на „боркути" — мінеральні лікувальні води. Довкола джерел побудовано за останніх 30–40 років величезні курорти, до яких приїжджають навіть наші президенти на відпочинок. Наприклад: Шаянські води, Мукачівські санаторії і т. д. Та найбільш захоплюючі для нас були соляні печери, чудодійно вироблені природою, наче нинішньою технікою викарбувані. Нас спустили 300 метрів у глибину, де лікуються на алерґію і астму. Тут були діти і дорослі. Це наче санаторія: ліжка, на яких пацієнти лежать і дихають цим соляним повітрям. Навіть капличка є для трьох віроісповідань. Ось що пишуть журнали для туристів: „Поблизу цих печер є безліч найзахоплюючих панорам, що день-за-днем одна по одній розгортаються перед очима. Але навіть серед цього різноманіття природи можна вирізнити справді унікальні краєвиди. Тут поблизу Солотвини знаходиться одне із найбільших родовищ кам'яної солі, відоме ще з VIII століття. Близько 220 тонн солі виходять на поверхню землі у вигляді величезних прозорих кришталів, які виростають іскристими шарами просто на березі озера. Це джерело солі на ціле Закарпаття і на всі окружні краї".

Лікарні на Закарпатті

Ми присвятили велику частину свого часу на охорону здоров'я як на Закарпатті, так і в Львові, Тернопільській області, у містах, де побували. Переглянули відділи, де лежать пацієнти, і як їх лікують. Приємно було зайти до лікарні, її адміністрації, де ми зустріли ведучих лікарів і спеціялістів, яких я пізнала по прізвищах, знаючу їх родини з молодих літ. Наприклад, ведучого лікаря д-ра Стойка я знала як 12-літнього хлопця, а від д-ра Бори, якого стрийка знищено в Авшвіці і з якого племінницею я ходила до гімназії в Модржанах, я почула: „Доктор Маркусь? Та це ж мій вуйко, він видає Енциклопедію в Америці!" Кожний із ведучих лікарів показав мені свій відділ, а провадив нас хірург д-р Іван Голубка з Углі. На жаль, не мають хірурґічних приладів. Дуже просить помочі в цій ділянці. Лічниця чистенька. На моє запитання, чи лічниця завжди в такому стані, відповідь була: „Присягаю.. Завжди така. Ми всі дуже дбаємо про гігієну". Це віддані лікарі, які помагають людям, як можуть. Вірять у поліпшення економіки, на яку так нарікають в інших областях. Моє зауваження: багато допомоги пішло в Україну, до багатьох областей і міст, а в Закарпатську область — нічого. Вони, бідні, приватними способами привозять за власні мізерні гроші з Мадярщини, Польщі, Чехії, Словаччини. Ох, яке б то було щастя, як би ми звернули увагу на цю землю. Чим хто може, поможіть або порадьте мені, звідки і як роздобути фонди?

Хочу також згадати про сиротинець у Буштині, якого доля ідентична з сиротинцем у Кременці. Жоднісінької допомоги тут не було. У Буштині є 70 сиріт, з того 28 круглих сиріт. Діти 7–17 років віком, проживають дуже бідно. Директор Іван Паш просив, хто чим може, допомогти, посилаючи на адресу сиротинця: Школа-Інтернат (сиротинець), Марія Олійник, місто Буштино, Тячівський район, вул. Б. Хмельницького, Закарпатська обл., 295-570, Україна. Сподіваюся, що люди доброї волі повисилають дещо, щоб допомогти нашим дітям.

Вже вислали такі поодинокі особи й організації: Катерина Васильченко — до Буштина — величезну пачку; Зірка Швайкун — дві пачки по 100 фунтів і, разом з її сином д-ром Орестом, оплатила; 45-ий Відділ СУА вислав три пачки до Буштина і дві пачки до Кременця; я вислала три пачки особисто, а одну від СУА і спакувала, оплачену Бабчуком з Індіяни, одну пачку; д-р Леся Балтарович подарувала 200 дол. 45-му Відділові СУА, Марія Андрусяк подарувала 100 дол. на пересилку, Надія Ковальська — 50 дол. на покриття коштів пошти. Всім щиро дякую, а діти будуть за вас молитися.

(Закінчення буде)

Дещо про...

(Закінчення зі стор. 2)

спосіб масової продукції створив небажану пошту (junk mail) і зживає даремно час, друкарське чорнило і папір власників машин, чим збільшує їхне невдоволення і викликує головну протидію.

Але й факс не є без „але". Його противники вважають старомодним. Прийшов час заступити його електронною поштою (e-mail). Вона бо при допомозі комп'ютера не пересилає копію, а оригінал, який моментально доходить до адресата. Прихильники факсу вказують та те, що він задержав популярність, бо постійно зростає число продажу факсмашин і послуг. Один знавець тієї справи завважує, що пересланий факс негайно одержує потвердження відбору, а при електронній пошті буває і так, що довго доводиться чекати, щоб дізнатися, хто читав листа. Зрештою, факсмашину легко вживати, бо навіть 5-річну дитину можна навчити вживати факс, однак сумнівне, чи можна її навчити вживати електронну пошту!

То чим же обдарувало нас сторіччя, що добігає кінця? Воно абсолютно змінило обличчя зв'язку на далеку віддаль. А нове сторіччя також перевершить усі сподівання. Віримо, що нова технологія дозволить і „Свободі" пересилати електронно кожного дня газету просто до читача, заки ще „засохне друк". Видавництво позбудеться ярма зростаючих поштових оплат, а читач забуде, що колись його батьки через недбалість пошти чекали днями на щоденник. Можна теж сподіватись, що вдоволений читач буде з вдячністю оцінювати працю редакції „Свободи", яка об'єктивною інформацією подій продовжуватиме традицію престижевого українського щоденника.

Свято Т. Шевченка у „Рідній Школі" в Чикаґо

У суботу, 14-го березня в нашій „Рідній Школі" в Чикаґо відбулося велике свято, присвячене найбільшому українському поетові, генієві і пророкові України, що привів свою націю до повного визволення і відродження, — Тарасові Шевченкові.

Свято відкрила директор школи мгр Надія Хойнацька і передала ведення програми учительці 7-ої кляси Галині Баран. Ведуча з великим натхненням говорила про Т. Шевченка, а під звуки її слів по залі рознеслася мелодія „Думи мої" у виконанні учнів 7-ої кляси, у супроводі знаменитого піяніста д-ра Яна Хойнацького.

Свято в поклоні невмирущому Т. Шевченкові розпочалося виступом наших найменших діточок дошкілля під дбайливою опікою Христі Таран. Їхня поява на сцені у прекрасних вишивках і дитяча щирість, як завжди, була дуже зворушлива. Не диво, що усі присутні нагороджували їх рясними оплесками.

Згодом виступила 1-ша кляса Н. Сидор з віршем „Я Шевченка поважаю" Роляника (Романа Завадовича) і двома піснями. Опісля дві 2-гі кляси (О. Хитра і М. Сосенко) виконали три пісні. Особливо гарно прозвучала пісня на слова Т. Шевченка „Старий батько".

Дуже здисципліновано вийшли на сцену діти 3-іх кляс (М. Козбур і М. Кимчак), що виконали пісні „Встала весна", „Дощик" та вірш „Заповіт" В. Скоморовського. Треба згадати, що підготова пісень була в руках учительки співу молодших кляс О. Гірної.

Подружжя вчителів Дарії і Володимира Діденків, що є опікунами 4-ої і 5-ої кляс, надзвичайно гарно підготувало своїх учнів до виступу. А особливо сподобалися пісні у виконанні їхнього хору. Учениця 5-ої кляси „Львів" Марта Петрина з великим відчуттям продекламувала вірш Т. Шевченка „Мені однаково", 5-та кляса „Київ" Н. Свериди виступила з віршами „Українське село" та „Калина" Т. Шевченка.

Треба похвалити учнів 7-ої кляси Г. Баран за велику активність у святі. Вони ж бо започаткували програми Шевченковими думами, завершили виступи віршем Бориса Грінченка „Шевченкова могила", а особливо від душі справжньо, по-мистецьки виконали вірші „Дивлюсь, аж світає" та „Мені 13-ий минало". Аж хочеться подякувати Ларисі Верещак, Уляні Срупській та Антонові Дурбакові за чудову інтерпретацію Шевченкових слів.

О. Мурська підготовила 10-ту клясу, яка виконала уривок поеми І. Драча „Смерть Шевченка".

Свято закінчилося „Заповітом" Т. Шевченка, де всі співали під звуки акомпаньяменту д-ра Я. Хойнацького. Треба підкреслити, що до свята готувалися всі — вчителі, батьки та, звичайно, найбільше діти.

Р. Ш.

Загальні збори кредитівки „Самопоміч" в Ню Йорку

Річні Загальні збори Української Федеральної Кооперативи „Самопоміч" в Ню Йорку відбулися в неділю, 22-го березня в авдиторії академії св. Юра при участі понад 300 членів, які, не зважаючи на несподівану весняну сніговію, прибули, щоб скористати з привілею членства у кредитівці брати участь у Загальних зборах, познайомитися з вислідами проробленої праці у звітовому році і впару з цим бути чинниками у дальшому зростанні та скріпленні найбільшої української кредитової кооперативи.

Збори відкрив голова Ради Директорів інж. Мирослав Шмігель, який поінформував про всебічну діяльність ради та подякував директорам за працю. Привітавши Владику Василя Лостена, отця Патрикія Пащака, пароха церкви св. Юрія, представника амбасади України при ООН в Ню Йорку Ігоря Гуменного, консула Іллю Олійника, представників сусідніх кредитових кооператив, членів кредитівки, інж. Шмігель передав дальше провадження зборами президентові кредитівки д-рові Богданові Кекішеві.

Порядок нарад прийнято без застережень, і д-р Богдан Кекіш попросив секретаря Дирекції „Самопомочі" інж. Любомира Зелика відчитати імена 87-ох членів кредитівки, які відійшли у вічність. Однохвилинною мовчанкою вшановано їхню пам'ять. Після відчитання протоколу з попередніх річних зборів приступлено до звітів Дирекції та Управи кредитівки за працю, проведену в 1997 році.

Увага проводу кредитівки в 1997 році була звернена на поширення членства і збільшення позичок, а також на ведення фінансової політики у період зниження рівня процентів. В 1997 році активи кредитівки зросли з чистим прибутком в сумі 5.3 млн. дол. Дотримуючись своїх кооперативних засад, а саме, „сприянню ощадності між своїм членством", в минулому році кредитівка виплатила суму дивідендів 10 млн. дол. Ця сума включає додаткову дивіденду. В 1997 році членство кредитівки зросло на 509 осіб до рекордової кількости 10,038. Не зважаючи на зниження процентової стопи у загальній економії ЗСА, що зменшує заробіток на інвестиціях і позичках, треба ствердити, що Українська Кредитівка „Самопоміч" в Ню Йорку зуміла втримати фінансову стабільність та збільшити свій власний капітал на 10 відсотків. Ця сума є додатковим забезпеченням членських вкладів до урядового забезпечення 100,000 дол. на одного члена. Рівнож, цей вагомий капітал є підставою для дальшого росту нашої фінансової установи.

Слід відзначити, що у порівнянні з великими американськими кредитівками, нюйоркська "Самопоміч" займає вагоме місце і перевищує їх у багатьох фінансових показниках. А саме, капітал і прибутковість „Самопомочі" відносно більші у два рази, видатки майже в половину менші, а виплачені дивіденди представляють більшу частину заробітку ніж інші кредитівки. Не меншу увагу присвячено співпраці з громадою, а особливо уділенню фінансової допомоги громадським, молодечим та науковим установам, яка становила майже 325,000 дол., що є нашим вкладом у громаду.

Далі звітували голова Кредитового комітету Михайло Савицький та голова Контрольної комісії мгр Юрій Микитин мол. Після вичерпних звітів голова Контрольної комісії вніс пропозицію на уділення абсолюторії Управі, яку присутні затвердили. Д-р Кекіш представив членів президільного стола. Перший з привітом виступив Владика Василь, а від парафії св. Юрія вітав збори парох о. протоігумен Патрикій Пащак, які дякували за співпрацю та фінансову допомогу, яку дає „Самопоміч" на семінарію в Стемфорді і для школи св. Юрія. Ігор Гуменний вітав збори від амбасади України при ООН, а Ілля Олійник передав привіт від Консульства України в Ню Йорку. Від Централі Українських Кооператив Америки вітав довголітній її голова інж. Дмитро Григорчук. Він відзначив похвальну працю та осяги Кредитової Кооперативи „Самопоміч", її співпрацю з Централею Українських Кредитівок Америки та участь у праці відродження кооперативного руху в Україні. З привітами також виступали предсідник Ради Директорів ЦУКА та президент Православної Кредитової Кооперативи в Ню Йорку інж. Всеволод Саленко, президент Кредитової Кооперативи СУМА в Йонкерсі Лев Футала, президент Кредитової Кооперативи „Самопоміч" Ню Джерзі інж. Ярослав Федун, екзекутивний директор Кредитової Кооперативи „Самопоміч" в Нюарку Ігор Ляшок та голова Товариства „Самопоміч" в Ню Йорку Наталія Дума.

Загальні збори вибрали трьох членів Дирекції на наступну 3-річну каденцію. Д-р Кекіш передав дальше провадження зборами заступникові голови Ради Директорів Володимирові Клокові, який подав до відома, що три члени Ради Директорів закінчують свої каденції, а саме: Мирослав Шмігель, Богдан Й. Кекіш та Степан Качарай, і попросив до слова голову Номінаційної комісії Андрія Ластовецького. А. Ластовецький звітував про працю Номінаційної комісії, головним завданням якої було запропонувати Загальним зборам кандидатів до Дирекції, які гармонійно з Управою продовжували б програмову працю кредитівки. До складу комісії крім А. Ластовецького входили Надія Савчук та Корнель Василик. Комісія подала такі номінації: інж. Мирослав Шмігель, д-р Богдан Й. Кекіш та Степан Качарай. Тому що не було інших кандидатів, пропозицію Номінаційної комісії Загальні збори прийняли.

У внесках і побажаннях багато учасників, виступаючи в імені різних молодечих, наукових, культурних та суспільно-громадських установ, складали подяки Дирекції „Самопомочі" за фінансову та моральну допомогу, яка уможливлює громадським установам провадити програмову працю. Рівнож поодинокі члени внесли побажання щодо праці в майбутньому, що включає відкриття філій для кращої обслуги наших членів. Дирекція прийняла ці внески та побажання для розгляду в найкоротшому часі.

Довір'я членів до своєї фінансової установи та признання від громади, якій служить нюйоркська кредитівка, дає поштовх та наснагу членам Ради Директорів, комісій та Управі кредитівки продовжувати працю над дальшою розбудовою Кредитової Кооперативи „Самопоміч", для добра членства та української громади.

Геня Кузьмович-Блага

Медичні...

(Закінчення зі стор. 2)

серпня 1997 року читаємо допис, який підготовала Лариса Вишневецька і в якому порушено питання довголіття людей. Вона пише про жителів італійського селища Камодімеллі, яке розташоване 120 км. на південь від Риму і з мешканців якого мало хто не доживає до 85 і більше років. Селище було закладено в далекому середньовіччі і воно щодо довголіття своїх мешканців напевно побиває всі рекорди. В чому справа? Чим це пояснити?

Щоб дати на це відповідь, ще в 1985 році Світова організація охорони здоров'я ООН вислала до Камодімеллі своїх фахівців. І ось після виконання належних досліджень вони дійшли до висновку, що довголіттям камодімеллійці „зобов'язані" низькому артеріяльному тиску крови і низькому вмісту холестеролю в крові. Виявилося, що вміст холестеролю в крові 80-річних мешканців Камодімеллі був нижчим, ніж у немовлят цього ж селища. Цікавий і такий факт: комодімеллійці, які виїхали у 60-ті роки до Торонто (Канада) і мешкають там, мають пречудове здоров'я і також належать до категорії довгожителів.

Водночас проф. П. Кюджіні, який протягом останніх п'яти років вивчав стан здоров'я камодімеллійців, вважає, що сам собою генетичний код ще не визначає довголіття. Необхідно також правильно вибирати стиль життя. Яким же він є у мешканців згаданого селища? Жителі Камодімеллі (до речі, в перекладі назва його означає „медова галявина") щоденно ідять в той самий час. Встають зі сходом сонця, а лягають спати із заходом. На їхніх столах завжди свіжі овочі, бобові продукти. Селяни мало споживають м'яса і надто мало солі. Крім того, проф. Кюджіні жодного разу не помітив у мешканців того селища навіть натяку на поганий настрій, а що таке стрес, мешканцям селища взагалі невідомо. Заборонено і рух автотранспорту головною вулицею Камодімеллі.

ПОМИНАЛЬНЕ БОГОСЛУЖЕННЯ
за спокій душі
сл. п.
ІВАННИ
ШЕПАРОВИЧ ДЖУС
буде відправлено 29-го квітня 1998 р. о год. 8:30 рано
в церкві св. Юра в Ню Йорку

родина ШЕПАРОВИЧІВ
і широке коло друзів

Ділюся сумною вісткою з приятелями і знайомими, що 21-го квітня 1998 р. у вівторок рано о год. 9:10 з волі Всевишнього відійшла у вічність моя найдорожча ДРУЖИНА

бл. п.
ІВАННА БУЧАК-МАНЬКО

нар. 23-го травня 1915 р. у Відні, Австрія, абсольвентка Українського Інституту для дівчат в Перемишлі і Торговельних Курсів у Львові.

ПАНАХИДА буде відправлена у четвер, 23-го квітня 1998 р. о год. 7-ій веч. у похоронному заведенні Parker Bros. Memorial Funeral Home, 2013 Broadway, Watervliet, N.Y.

ПОХОРОННІ відправи відбудуться в церкві св. Миколая 24-го квітня 1998 р. о год. 10-ій ранку, а опісля на цвинтарі св. Миколая у Вотервліті, Н.Й.

Горем прибитий
муж — МИРОН
родина в Україні і дальша родина в ЗСА.

Бажанням покійної було замість квітів складати пожертви на: Фонд Чорнобиля СУА, Богословську Академію у Львові, Допомога Сиротам.

З невимовним жалем повідомляємо, що наша люба і невіджалувана ДРУЖИНА, МАМА, БАБУНЯ, СЕСТРА, ДОНЬКА

бл. п.
ЛІДА ЛАСОВСЬКА
із СКОЧИЛЯСІВ

відійшла у вічність у Великодню Неділю, 19-го квітня 1998 р.

У глибокому смутку:
муж — ЯРОПОЛК ЛАСОВСЬКИЙ
доньки, зяті, внуки
— ОКСАНА і БОЯН ОНИШКЕВИЧ із РУСЛАНОМ і ЛУКАШЕМ
— ДАРКА і БОГДАН НЕБЕШ із СОЛОМІЄЮ
батько — ІВАН СКОЧИЛЯС
сестри — НАТАЛКА СКОЧИЛЯС
— РОМА і РОБЕРТ ДОНГОРН з ІВАНОМ, ЮЛІЯНОМ і МИХАЙЛОМ
прибраний
свекор — ВОЛОДИМИР КУЛІШ
шваґер — МИКОЛА КУЛІШ, МОТРЯ КУШНІР з МАКСИМОМ і МАЄЮ

ПАНАХИДА — 23-го квітня, поховання — 24-го квітня на цвинтарі Gate of Heaven з церкви св. Тройці в Silver Spring, MD.

Замість квітів на могилу покійної просимо складати пожертви на: Children of Chornobyl Relief Fund (CCRF), 272 Old Short Hills Road, Short Hills, NJ 07078
або на
Holy Trinity Particular Ukrainian Catholic Church (P.UC.C.),

Центр зубного здоров'я Менор Коледжу одержав дотації

Недавно Менор Джуніор Коледж одержав три дотації на суму 30,000 дол. для свого приміщення зубного здоров'я. „Всі три гренти допомогли у відновленні та поширенні зубної клініки і уможливили нам додати сім операційних крісел" — сказала Вірджінія Сондерс, директор Програми зубної гігієни Менору.

В додатку до 10,000 дол. гренту від Дентистичного товариства повіту Бакс, Па., Менор отримав 10,000 дол. грент від Джан МекШейн чаріте. „Джан МекШейн започаткував цей грент у 1947 році з метою допомагати коледжам, школам і установам", — сказав Френк ДеМарчі, директор розбудови Менору. „Обидва гренти допомогли нам поширити і поліпшити наші приміщення, щоб краще служити громаді і нашим студентам дентистики".

Менор також дістав третій 10,000 дол. грент для відновлення його зубної клініки від Департаменту економіки і розвитку громади Пенсильванії.

„Ми були дуже щасливі, щоб нам вдалося досягти цей конкуруючий грент", — сказав Ф. ДеМарчі. „Ми вдячні представникові стейту Алленові Бардові, що допоміг нам забезпечити фонди для поширення центру". Згідно з ДеМарчі, всі три гренти є частиною 250, 000 дол. кампанії для відновлення Центру зубного здоров'я.

Заснований у 1979 році, Центр зубного здоров'я Менору служить як дентистичне приміщення для громади і як навчальне приміщення для студентів Менору. Як навчальне приміщення ЦЗЗ є місцем вишколювання для студентів, котрі вписалися на програму поширених функцій зубної допомоги і програми зубної гігієни. Обидві програми є затверджені Американською асоціяцією дентистики. Студенти цих програм дістають клінічні вказівки і досвід під прямим наглядом дентистів. У ЦЗЗ студенти вчаться всіх аспектів поширених функцій зубної допомоги і послуг зубної гігієни. Тому, що це є навчальна установа, ЦЗЗ пропонує студентам виконання послуг зубної гігієни у новій клініці за номінальну ціну 12 дол. Під сучасну пору у ЦЗЗ дістають послуги 2,000 пацієнтів. Центр зубного здоров'я Менору є відкритий п'ять днів у тижні, у денних і вечірніх годинах. За інформаціями слід телефонувати на число: (215)887-7617.

ГРОМАДСЬКІ ІМПРЕЗИ

Редакційні вістки про громадські імпрези будуть поміщені у „Свободі" тільки після появи платних оголошень у щоденнику або „Українському Тижневику".

Редакція „Свободи"

СПОРТОВІ ВІСТІ

Редагує Омелян Твардовський

Відбиванкові першенства УСЦАК — 1998

Чергові річні відбиванкові першенства УСЦАК відбудуться в суботу, 23-го травня ц. р. в Раєрсон політехнічному університеті, Торонто, Канада. Змагання турніру пройдуть в групах жінок і чоловіків. Господарем турніру є місцеве СТ „Україна", яке в цьому році відзначає 50-річний ювілей. Після закінчення змагань цього турніру відбудеться для учасників спільна вечеря-бенкет, в часі якого провід турніру вручить переможцям відповідні нагороди.

Футбольний турнір за Чашу Великих Озер

Крім відбиванкових першенств, з нагоди 50-річного Ювілею СТ „Україна" влаштовує традиційний річний футбольний турнір за Чашу Великих Озер, що на зміни щорічно проводиться в Дітройті і Торонто. До участи в турнірі запрошені футбольні дружини з усіх існуючих українських спортових осередків в ЗСА і Канаді. Змагання турніру пройдуть на протязі двох днів (у суботу і неділю) на футбольних площах в Етобікок поблизу Торонто.

З листа до УСЦАК

„Голові Української Спортової Централі Америки і Канади.

Щироповажаний Пане Мироне!

Пише Вам листа з теплого, красивого причорноморського міста Миколаєва Т. Блакитна. Одержала Вашого листа, за якого дуже вдячна. Вдячна й за піклування, допомогу і підтримку. При одержанні посилок обов'язково відпишу Вам листа. Школа, в якій працюю директором, нова. Збудована 1992 року. Навчання в ній ведеться українською мовою, але викладається й англійська і німецька мови. Маємо добрі авдиторії для навчання, найбільшу у місті спортову залю, майстерні для навчання промислам хлопчиків та дівчаток, бібліотеку, кімнату для навчання учнів праці на комп'ютерах. В школі працюють 60 вчителів-патріотів і 40 осіб обслуговуючого персоналу, які створюють умови для нормального навчання і виховання дітей.

Щиросердечно дякую Вам всім, хто з нами в цей складний час. З Вашим розумінням і підтримкою вистоїмо, розбудуємо нашу Україну. Це наша спільна праця. Україна в нас одна і іншої нема та не буде.

Схиляю голову в шані і подяці!

Шлю тепло, любов і найкращі побажання з рідних берегів, з України,

Т. Блакитна".

Ряд прихильників цього дуже важливого проєкту УСЦАК вже відгукнулися, і Управа змогла вислати дві великі пачки спортового виряду та цими днями передати своїм членом Управи готівку на руки дирекції школи для придбання найпотрібніших предметів. При дальшій співпраці і підтримці наших шан. добродіїв Управа УСЦАК зможе ще вагоміше підтримати цей український „острівець" в місті Миколаєві. Пожертви із зазначенням „Школа — Миколаїв" можна далі посилати на адресу: USCAK—Mykolayiv School, 680 Sanford Ave., Newark, N. J. 07106.

Вище подані витяги з листа-подяки відносяться до усіх тих наших прихильників, що вже відгукнулися на наш заклик, як і тих, які підтримають цей важливий проєкт в майбутньому.

Оксана Булах

Карпатські мотиви

Чи чули ви
як гомонить ріка,
Що живиться
струмками дзюркотливими?
Як шумно б'є
стрімка її вода
В камінні скали
прибережні брили!
А тихий шум лісів
і ніжний шелест трав,
Весняні повені,
заграви зливами,
Дзвінкий уранці
щебіт солов'їв.
І жайвір в небі,
ге-е-н, над сокоринами,
Зозуля роки
просто відкує,
Лелека у гнізді
стукоче при дорозі.
І сонце вранішнє
з-за гір встає.
Несе на променях
мелодії симфоній.

Св. п. д-р В. Варжанський

З Еспанії наспіла спізнена сумна вістка, що в Мадриді 30-го вересня 1997 року на 72-му році життя відійшов у вічність проф. д-р Всеволод Варжанський.

Народжений на Волині. Його батьки походили зі східної України. За протибольшевицьку проповідь у церкві 1921 року його батька о. Михайла були б заарештували, але вночі парафіяни переправили родину його через ріку Збруч. Родина поселилася на Волині, де о. Михайло став місцевим парохом.

Початкову і неповну середню освіту Всеволод здобув на рідній Горохівщині. Друга світова війна круто змінила життєві пляни усієї української молоді. З приходом німців розгортається підпільна боротьба за самостійність України. Всеволод стає свідком національного Відродження. Однак, коли вдруге посунула червона навала, за благословенням батька покидає рідний дім та в липні 1944 року голоситься добровольцем до Дивізії „Галичина".

Після кількамісячного рекрутського вишколу в Нойгаммері його переносять до господарської частини дивізії. Дороги стеляться на Словаччину до Жіліни та Банської Бистриці на ліквідацію червоних партизанів. Переїзд зі Словаччини до Марбургу в Югославії, село Кетчу. Поворот до Ляйбніцу в Австрії, де й застав його кінець війни в австрійському селі Ляйтрінгу. Частини дивізії змушені були перейти через Альпи до збірного табору в Фельдкірхе, а звідти до полону в Італії. Белярія, Ріміні, замкнулось коло за колючими дротами після всіх митарств на дорогах чужини.

Хоч поневолені, але нескорені дивізійники намагаються якось влаштуватися, розуміючи, що дуже мало їм доступне в тих невідрадних умовах — налагоджують культурно-видавниче життя. Всеволод дописує до таборових видань. Пише драму про дії УПА на Волині. В декількох числах рімінського тижневика „Батьківщина" під псевдонімом Іван Рекрут з'явилося оповідання „За хлібом". В основу сюжету оповідання автор поклав правдиві події — трагедію розстрілу німцями жінок-галичанок, які йшли на Волинь за хлібом.

Розуміючи вагу знань, в Ріміні він завершує середню освіту й за допомогою Владики Івана Бучка виїжджає на студії до Риму, а згодом до Еспанії. В Мадриді його чекають нові важкі випробування. Намагаючись влаштуватися, інтенсивно вивчає еспанську мову. Вбогі умови життя та недоживлення надривають його здоров'я. Всеволод захворів на запалення легенів. Лікування в санаторії тривало близько двох років. Після одужання продовжує навчання в ділянці фізики, яка стала для нього найцікавішою наукою.

В 1957 році запізнав на університеті еспанку Аіду, з якою в скорому часі одружується. Рік пізніше у них народжується син — Всеволод молодший. Завдяки стипендії в 1960 році родина виїжджає до Франції на один рік. У Ґренюблі, де Всеволод працює над дослідами атома, народжується другий син — Михайло–Ангел. Тим часом через Червоний Хрест йому вдається розшукати батька і сестер. За інформаціями ЧХ одна з сестер була вивезена в Сибір, друга поселилася в Польщі. Батько, о. Михайло, залишившись на Україні, працював професором духовної семінарії в Луцьку.

Варто оповісти одну історію, яка трапилася тоді. 71-річний батько хотів ще перед смертю побачити сина. Він їде в Москву й домагається авдієнції в московського Патріярха. Нібито зустріч дозволять в східньому Берліні. Метою Всеволода стало спровадити батька до Франції. Своїм задумом він ділиться з найближчими приятелями. Однак друзі, вважаючи усе грою і кагебістською провокацією, відраджують його, хоч як було морально важко відмовитися від зустрічі з батьком. Згодом вияснилося, що батька ніколи не було в східньому Берліні.

Вагомі здобуття В. Варжанського як фізика приносять йому світову славу. В жовтні 1971 року, на запрошення Дирекції світового з'їзду науковців в ділянці досягнень технології та фізики, його як представника Атомодослідного центру Еспанії запрошують до Торонто, Канада. Блискуча доповідь, ілюстрована прозірками, в Автомобільному будинку Канадської національної виставки мала величезний успіх.

Надзвичайно теплою і радісною була його зустріч з другом-побратимом після 26-ох літ розлуки. Захоплений Канадою та можливістю перебувати в українському оточенні й займатися улюбленою фізикою — стає мрією Всеволода з цілою родиною переселитися в країну Кленового листка. За допомогою канадських колег-науковців він починає заходи на стале поселення в Канаді. Та не судилось. Роки поневірянь на його легенях залишили рани — цього не можна було ані позбутися, ані приховати. Канадська еміграційна влада „припечатала" надію на поселення в Канаді. Мрія розвіялася „як ранішній туман".

Родину Варжанських часто переслідували невдачі і розчарування, однак це не зламало їх волі та духу. Розуміючи це, д-р Варжанський ще більше заглиблюється в науку, налагоджує й затіснює зв'язки з науковим світом, виїжджає з доповідями до Південної Америки. За публікацію його докторської дисертації дирекція В-ва „Маркі" обирає д-ра В. Варжанського Людиною Року 1980–81.

Головна Управа Братства Дивізійників у Великобританії підносить його до ранги хорунжого. Про цю подію писав у листі гумористичним тоном „Бий, братухо, у дах, я більше не є собі звичайний 'шіце'".

Довгоочікуваний розвал Совєтського Союзу нарешті дозволяє здійснитися його давній мрії — відвідати Україну, поклонитися могилі батька, який помер на чужині у Вільнюсі, Литва. На запрошення науковців України в 1993 році він з дружиною Аідою та асистентом еспанцем Хавієром прибуває до золотоверхого Києва. Кияни привітали їх за українським звичаєм гостинности хлібом і сіллю. На конгресі теоретичної фізики він виступає з доповіддю „Теорія відносности в споріднених середовищах", яку науковці зустріли з піднесенням.

Поворот з України до Еспанії не був найкращим для Всеволода. Він захворів на пістряка шлунка. Після двох успішних операцій в 1996 році підбадьорливо писав: „Без шлунка можна жити, якби ще можна жити духом Божим. Моя Аіда доглядає мене як курка курчатко...". Навіть важко хворим умів зберегти почуття гумору і душевної рівноваги. Він умів радіти життям, своїми науковими досягненнями, своїми синами й внуками.

Науковий світ втратив вченого. Україна втратила не тільки вченого, але й щирого патріота. Я ж втратив дорогого близького друга і приятеля.

Переді мною лежать десятки листів, дві великі книги докторських дисертацій, збірка його поезій, фотографії. До болю прикро й сум огортає серце, що нам не довелється зустрітися ще хоч раз. Переді мною лист, писаний сином д-ром Всеволодом, мол., — „єдина втіха, що зігріває душу теплом згадки про 'батькового друга', який був для нього, мов рідний брат".

Михайло Перекліта

Стрийська Гімназія запрошує

Ні час, ні простір, ні літа зів'ялі
В душі не стерли образу Стрия,
Таким, як був, і залишився далі
Для мене він, хоча змінився я.
Ось „Корзо" й „Колівка" —
пара симпатична,
Там „Рідна Школа" й діти бурсаки,
І вуличок мережа романтична,
І бистра річка з шумом хвиль гірських.

(Євген Крименко-Іванів)

Чи це не нагадує вам Стрий, який ми колись залишили?!

Ось такими словами на запрошенні звертається до вас директор Турянський, взяти участь в III світовому конгресі стрийських гімназистів і семінаристок, який відбудеться в Стрию 25–28-го червня 1998 року з нагоди першої матури відродженої Стрийської Гімназії ім. Митрополита Андрея Шептицького. Запланована широка програма, яка включає різноманітні офіційні й культурні імпрези, як: конференція, „круглі столи", концерти, презентація, екскурсії, випускний баль та інше.

До цього великого свята давно велася інтенсивна підготова. З цієї нагоди закінчено працю над другим томом „Історії Стрийської гімназії" 1918–32 років (хроніка подій). В ньому поміщені фотографії з родинних архівів цього періоду. На черзі праця над третім томом — 1933–44 роки. Працюють над збірником спогадів проф. І. Боднарука. Також буде виданий альманах творчости учнів „Коли в душі народжується слово" та звіт дирекції гімназії, святочні номери газет тощо.

Стрийська гімназія відновила свою систему освіти на зразок європейських шкіл. Звернено увагу на дві проблеми, а саме: засади побудови гімназії та концепцію навчання. Серед основних засад побудови є такі найважливіші моменти: „В гімназії повинні вчитися здібні і обдаровані діти, працювати там може тільки творчий вчитель, фундаментальність змісту освіти, орієнтація на демократичне суспільство, мають бути повністю переглянуті методи навчання. Гімназія зобов'язана берегти моральну чистоту дітей, а Опікунська рада повинна стати гарантом цієї чистоти".

Цього року матуральні дипломи одержать 72 учні, з якими працювало 28 викладачів.

У зв'язку із 3-ім Конгресом і з нагоди першої матури є пов'язані великі видатки. Гімназії конче потрібна міні-друкарка, яка улегшила б працю друкування шкільних матеріялів.

Крім цього до Стрийського комітету приходять різні прохання: від сиріт, від лікарні, Благодійного Фонду Дітям Стрийщини і т. д. Розраховуємо на вашу фінансову допомогу, а пожертви можна слати на адресу: Mr. L. Humeniuk, Stryi Committee, 24 E. 7 th St., Apt 9–C, New York, N. Y. 10003.

Тож до зустрічі в Стрию.

Ярослава П. Рубель